

Kylät kohtaavat- retki Pirkanmaalle

la 3.5.2025

Satakylien Hanna Ruohola, Satafood kehittämisyhdistyksen Jonna Mäkivaara ja Suomen pisimmän puurakenteisen kevyenliikenteen riippusillan (n.250 m) projektipäällikkö Hannu Torpo retken viimeisimmässä kohteessa

Yleisesti

Retki järjestettiin osana Satakunnan kylien yhteisöllisten tilojen käytön tehostaminen -hanketta (Kylätalot käyttöön). Päivän aikana tutustuttiin linja-auton kyydillä kolmeen Pirkanmaalla sijaitsevaan kylätaloon ja kylien aktiiveihin sekä yhdistysten toimintaan. Mukana oli 17 henkilöä kahdeksasta eri kylästä. Ilmoittautuneita oli 19, mutta kaksi henkilöä ei päässytkään osallistumaan. Tavoitteena oli tarjota Satakunnan kylätoimijoille mahdollisuus tutustua innostaviin esimerkkeihin kylätalojen kehittämisestä ja yhteistyöstä. Päivän aikana haettiin ideoita erityisesti tilojen monipuoliseen käyttöön ja tapahtumien järjestämiseen sekä kylätoiminnan elävöittämiseen. Lisäksi tavoitteena oli hankesuunnitelman mukaisesti edistää tiedonvaihtoa ja verkostoitumista hankkeessa mukana olevien kylätoimijoiden kesken, tarjota inspiraatiota kylätalojen käyttöasteen nostamiseen sekä jakaa kokemuksia ja hyviä käytäntöjä eri alueiden yhdistysten välillä.

Retki toteutettiin yhteistyössä Pirkan Kylät ry:n kanssa.

Kohteet

Retkeä suunniteltiin yhteistyöpalaverissa Pirkan kylien kyläasimiesten kanssa Teams- alustalla. Retkelle valikoitui kolme kylää ja niiden yhteisöllistä tilaa:

- Kaukola, Sastamala (Kaukolan kylätalo)
- Tottijärvi, Nokia (Tottijärven seurakuntatalo)
- Pehula, Sastamala (Pehulan puukoulu ja Keikyän riippusilta).

Kaukola, Sastamala

Kaukolan kylä sijaitsee Sastamalassa Kokemäenjoen varrella. Kyläseura järjestää monenlaista toimintaa, tapahtumia ja talkoita. Kaukolan kylätaloa hoidetaan ja siivotaan talkoovoimin.

Kaukolan kylätalo on entinen koulu, jonka kyläseura osti Sastamalan kaupungilta vuonna 2019. Nykyisin talolla järjestetään kyläseuran oman monipuolisen toiminnan lisäksi myös esimerkiksi Sastamalan Opiston kursseja ja paikallisen 4H-yhdistyksen kerhoja. Kaukolan Kyläseuran oma toiminta sisältää muun muassa viikoittaisia yhteisiä olohuoneiltoja ja kuukausittaisia kyläkahviloita. Kyläseura on myös rakentanut talkoovoimin taloon asuinhuoneistoja. Ne ovat tuoneet kylään uusia asukkaita ja lisänneet tilan monipuolista käyttöä.

Kaukolan kylätalo – funkistyylinen kaunotar, jonka jokaisella ikkunanlaudalla kukoistaa viherkasvi. Yhteisöllisyys näkyy vihreytenäkin.

Kaukolan kylätalo – kylän sydän ja tarinallinen kivijalka

Kaukolan kylätalo sijaitsee Liekoveden länsirannalla, keskellä Kaukolan kylän sydäntä. Kylä kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen Kokemäenjoen maisema-alueeseen, ja sen merkitys koko seudun asutushistoriassa on huomattava – Kaukola on ollut keskeinen osa alueen kehitystä jo vuosisatojen ajan.

Vuonna 1950 valmistunut Kaukolan kylätalo edustaa funktionalistista arkkitehtuuria ja asettuu luonnollisesti osaksi kylänraitin maisemaa. Rakennus toimi kouluna peräti 67 vuoden ajan, tarjoten turvallisen opinpaikan kylän ja lähialueiden lapsille.

Kaukolan koulurakennus oli aikanaan edelläkävijä – se oli ensimmäinen tiilestä rakennettu koulu entisen Tyrvään kunnan alueella. Kolmikerroksinen rakennus kätki sisäänsä neljä luokkahuonetta, voimistelusalin, kerho- ja kirjastohuoneet sekä koulukeittolan opetuskeittiöineen. Opettajille ja vahtimestarille oli rakennettu omat asunnot.

Kellarikerroksessa sijaitsivat muun muassa kattilahuone, veistosali, sauna, pesutupa, mankelihuone, talouskellarit ja varastotilat. Ulkorakennuksessa olivat oppilaiden käymälät, puuliiteri, varasto ja jopa navetta. Pihalla kukoisti kasvimaata, ja koulun sekä Kaukolantien välissä sijaitsevalla pellolla viljeltiin peltosarkoja.

Nykyään opettajien ja vahtimestarin entiset asunnot on kunnostettu, ja kyläseura vuokraa niitä edelleen asuinkäyttöön. Rakennus on säilyttänyt kauniisti aikakautensa arkkitehtiset ominaispiirteet ja jatkaa elämäänsä kyläläisten yhteisenä tilana.

Tänä päivänä Kaukolan kylätalo on jälleen täynnä elämää – tutussa rakennuksessa kokoontuvat lapset ja aikuiset harrastusten, tapahtumien ja yhdessäolon merkeissä. Vanhasta koulusta on kasvanut kylän yhteinen olohuone, jossa historian kerrokset ja nykyhetken kylätoiminta sulautuvat toisiinsa ainutlaatuisella tavalla.

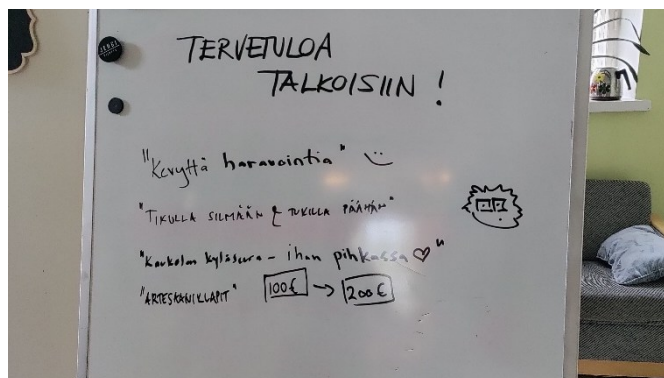
Erityismaininnan ansaitsevat kylätalon oma kyläkirjasto sekä luovuutta uhkuva, täysin uudennainen idea: kyläpalapeli-lainaamo – kyläyhteisöllisyyttä parhaimmillaan!

Inspiroiva vierailu Kaukolan kylätalolla

Kaukolan kylätalon aktiivit toivottivat retkeläiset tervetulleiksi kauniiden tarjoilujen ja lämmimhenkisen tunnelman kera. Kyläaktiivi Olena Sandholm johdatti kylän tarinaan diaesityksen kautta – siihen, miten kaikki sai aikanaan alkunsa. Oli vaikuttavaa kuulla, millainen työ on tehty, jotta talo on saatu tähän loistoon.

Mittavat entisöintityöt näkyivät kaikkialla. Kylätalo oli remontoitu huolella, mutta samalla siihen oli tuotu luovuutta ja uutta eloa kekseliäillä ratkaisuilla ja yhteisöllisellä otteella. Pääpainona kuitenkin vanhan entisöiminen ja hyvän rakennustavan säilyttäminen. Esityksen lomassa syntyi vilkasta keskustelua. Retkeläiset jakoivat ajatuksia ja saivat vertaistukea oman kylätalon ja kyläyhteisönsä haasteisiin – sekä ennen kaikkea uusia ideoita kotiin vietäväksi.

Vierailu huipentui talokierrokseen, jonka aikana pääsimme näkemään rakennuksen kokonaisuudessaan kellarista yläkertaan. Kierros herätti ihailua ja innosti pohtimaan, mitä kaikkea omaankin kylätaloon voisi vielä kehittää. Kaukola jätti meihin jäljen – esimerkki siitä, mitä saadaan aikaan, kun kyläläiset tarttuvat toimeen yhdessä.

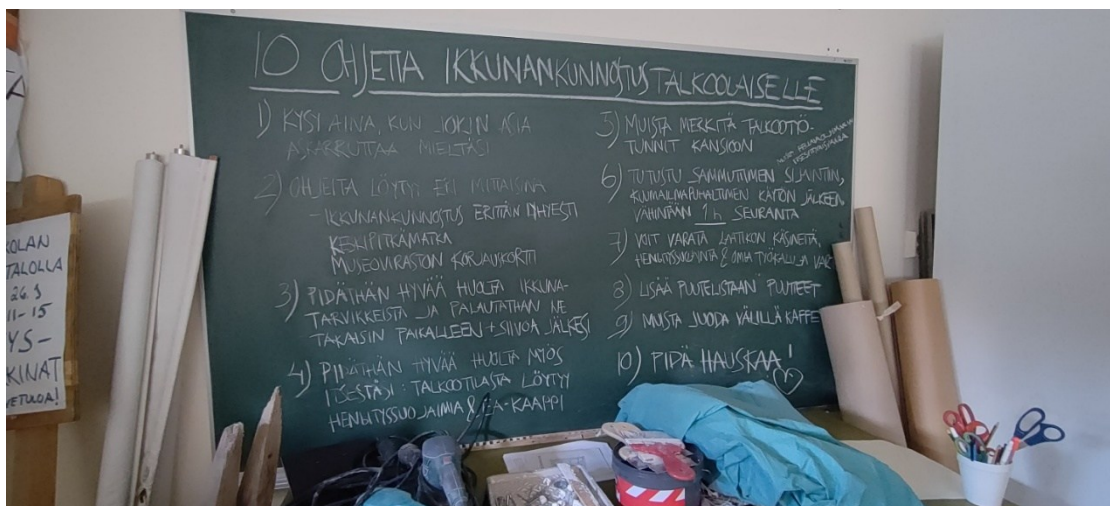
Entisöinnistä vastaava Olena Sandholm johdatti retkeläiset aiheeseen/ Kaukolan kylätalolla oli alkamassa kevättalkoot! Harmi, kun aikataulu ei antanut nyt periksi jäädä talkoilemaan.

Palapelikirjasto kutsuu viihtymään! Kylätalolla voi tulla tekemään palapelejä omassa rauhassa tai lainata palapeli kotiin koottavaksi. Retki alkoi kahvilla ja aamupalalla – taustalla näkyy kylälaisten iloksi lahjoitettuja viherkasveja, joita aktiiviset toimijat hellästi hoitavat.

Kaukolan kylätalolta löytyy kylän oma kirjasto – paikka rauhoittumiseen ja löytöretkiin kirjojen parissa. Alakerrassa taas soi vasaran rytmi: puukäsityöhuone tarjoaa tilan tekemiselle ja kädentaidoille. Talvikaudella huoneessa ovat majoilleet myös kylälaisten viherkasvit, jotka tuovat tilaan vehreyttä ja eloa.

Kaukolan kylätalon alakerrassa on kunnostettu ikkunoita talkoovoimin – vanhaa vaalien ja uutta rakentaen. Muun muassa kaikki koulun sadat ikkunat on kunnostettu täällä!

(Lähteet: Kaukolan kyläseura. 2025. Yksityiskohtia tarkastettu: <http://www.sastamalankylat.fi/kaukulankylaseura/>)

Tottijärvi, Nokia

Tottijärvi – elävä kylä Pirkanmaan sydämessä

Tottijärvi on enemmän kuin vain kylä – se on aktiivinen ja vireä yhteisö, joka kasvaa ja kehittyy koko ajan. Sijaiten lähellä Pirkanmaan sydäntä, tämä Nokian kylä on osa Länsi-Suomen lääniä ja Tampereen seutukuntaa. Luonnonkaunis Tottijärvi asettuu Pyhäjärven Sorvanselän ja Maivanselän länsilahtien ympärille, tarjoten asukkailleen rauhaa ja vehreyttä järvimaisemien sylissä.

Matkaa Tampereen keskustasta Tottijärvelle kertyy noin 33 kilometriä, Vammalasta 25 ja Lempäälästä 33 kilometriä – juuri sopiva etäisyys yhdistämään kaupungin palvelut ja maaseudun rauhan. Nokian keskusta on kirkolta matkaa vain noin 15 kilometriä.

Tottijärvi on yksi Nokian kylistä, ja siihen kuuluu peräti 14 pienempää kylää. Näihin lukeutuvat muun muassa Sorva, Lamminperä, Huhtaa, Pajulahti, Kirkonkylä, Joutsijoki, Joenpohja, Myllykylä, Metsäkulma, Rämsöö, Tolppa, Pohjanloukko sekä osat Palhon ja Vakkalan kylistä. Tämä monimuotoinen kokonaisuus kuvastaa Tottijärven monipuolisuutta – kylä elää ja hengittää useassa eri paikassa, kietoutuen toisiinsa ja luoden vahvaa yhteishenkeä.

Kylän yhteisöllistä elämää vaalii aktiivisesti Tottijärvi-Seura ry. Yhdistys järjestää kylällä monipuolisia tapahtumia, hallinnoi arvokasta Perinnemakasiini-museota sekä julkaisee säännöllisesti Tottijärven Kylälehteä, joka pitää kyläläiset ajan tasalla ja yhdistää eri kyläosat.

Naapureina Tottijärvelle ovat Vesilahden puolella Rämsöön ja Narvan kylät sekä Palho-Vakkalan kylä, ja Nokian kylistä lähimmäs ulottuu Sarkola. Jos taas suuntaa Pyhäjärven yli vesiteitä pitkin, vastarannalla avautuvat Pirkkalan kylät – kuin kutsuvina maisemina, jotka täydentävät tätä monipuolista seutua.

Tottijärvi on siis kuin yhteisön kudelma, jossa jokainen kylä, jokainen niemi ja lahti kietoutuvat toisiinsa. Täällä yhdistyvät maaseudun rauha, luonnon kauneus ja hyvät kulkuyhteydet – paikka, jossa voi olla osa jotain suurempaa.

Tottijärven seurakuntalon salissa nautittiin maukas keittolounas ja jälkiruokakahvit lämpimässä kylähenkessä.

Tottijärven kylän äärellä – yhteisöllisyyttä, historiaa ja uusia tuulia

Retkellämme Tottijärvelle saimme aimo annoksen kylähenkeä, paikallista historiaa ja tulevaisuuden suunnitelmia. Päivän aikana kohtasimme kylän aktiivisia toimijoita, tutustuimme monipuoliseen yhdistystoimintaan ja nautimme herkullisen lounaan Tottijärven seurakuntatalolla.

Kyläaktiivi ja Tottijärven Kylälehden päätoimittaja Anja Ojanen toivotti meidät lämpimästi tervetulleiksi ja kertoi kattavasti Tottijärvestä sekä Tottijärvi-Seura ry:n toiminnasta. Kylälehti toimii kyläläisten yhteisenä äänenkannattajana – sen sivuilla jaetaan ajankohtaisia asioita, tapahtumia sekä säilytetään ja välitetään kylän perinnetietoa, paikalliskulttuuria ja historiaa. Lehti pitää huolta siitä, ettei mikään tärkeä unohdu, ja että kyläläiset pysyvät mukana kylän sykkeessä. Levikkikin on melko laaja ja varsinkin kesäasukkaat saavat lehdestä paljon tietoa.

Vierailun aikana kuulumme myös Tottijärven seurakuntatalosta – tilasta, joka on siirtynyt yhdistyksen hallintaan ja jonka tulevaisuutta rakennetaan nyt uusin ideoin. Tavoitteena on kehittää talosta kyläläisille elävä ja aktiivinen kohtaamispaikka, jossa on tilaa toiminnalle, tapahtumille ja yhteisöllisyydelle.

Päivän kruunasi Tottijärvellä lämminhenkinen keittolounas, jonka päätteeksi nautimme vielä kahvit ja makean jälkiruoan. Samalla oli aikaa keskustelulle, naurulle ja uusien ajatusten vaihdolle – juuri sellaista, mikä tekee kyläretkistä ikimuistoisia. Vanhoja tuttujakin osui paikalle!

Tottijärven Kylälehti on ilmestynyt vuodesta 1989. Nykyään se ilmestyy kahdesti vuodessa. Kyläaktiivi ja Tottijärven Kylälehden päätoimittaja Anja Ojanen kertomassa meille aktiivien toiminnasta.

Vauhdikasta yhteiskuvaa – miten tässä nyt järjestäydytään? Mukana myös Pirkan Kylien vt. kyläasiamies Kaisa Vanhala (oikeanpuoleisin).

Lähteet: Ojanen, A. 2025 henkilökohtainen tiedonanto. Yksityiskohtien tarkistus: <https://www.nokiankylat.fi/tottijarvi/> sekä <https://tottijarvenkylalehti.org/>

Pehula, Sastamala

Pehulan kylä sijaitsee Sastamalassa Kokemäenjoen rannalla. Pehulan seudun kyläyhdistys on rakentanut kylälle mm. Patsaspuiston uimarantaa, nuotiopaikkaa ja veneidenlaskupaikan. Pehula on tunnettu nähtävyyksistään, kuten Äetsän voimalaitoksesta ja Suomen pisimmästä puisesta riippusillasta.

Retkellä tutustuimme Pehulan puukouluun ja Keikyän riippusiltaan.

Ulkoverhoilun kunnostus Keikyän vanhalla puukoululla herätti ihastusta – myös uudet älylukot herättivät keskustelua retkeläisten keskuudessa.

Pehulan puukoulusta kylälaisten olohuone

Keikyän Perikunta ry osti keväällä 2021 Sastamalan kaupungilta Pehulan puukoulun. Kauppahinta oli symbolinen tuhat euroa, ja tontista solmittiin 30 vuoden vuokrasopimus 300 euron vuotuisella maksulla. Entinen koulurakennus oli jäänyt vaille opetuskäyttöä jo aiemmin, mutta nyt se on saamassa uuden elämän kylälaisten käsissä – ja ennen kaikkea talkoovoimin.

Pehulan puukoulu on rakennettu vuonna 1939, ja se on hirsirunkoinen, noin 830 neliömetrin suuruinen rakennus. Talo on liitetty kaukolämpöön, ja kunnostustyöt ovat jo pitkällä. Koko rakennuksen sähkö-, vesi-, viemäri- ja ilmanvaihtojärjestelmät on uusittu, ja taloon on asennettu kahdeksan erillistä ilmastointilaitetta. Myös saniteettitilat on nykyaikaistettu, ja ikkunoiden vanha punainen maalipinta saa väistyä raikkaan valkoisen tieltä.

Puukoulussa on kolme erikokoista asuntoa, joita Keikyän Perikunta vuokraa. Yläkerrassa sijaitsee noin 36-neliöinen yksiö sekä 83 neliön asunto, jossa on neljä huonetta ja keittiö. Alakerrasta löytyy tilava kolmio.

Talkoohenki elävöittää rakennusta

Korjaustyöt etenevät hitaasti mutta varmasti – keskimäärin kuudesta kymmeneen talkoolaista, iältään noin seitsemänkymppisiä, uurastaa rakennuksella yhteensä noin 150 tuntia viikossa.

Luokkahuoneisiin on remontoitu kyläläisten käyttöön kokoontumis- ja juhlatilat. Vanha opettajainhuone on muuttunut yhdistysten kokoussopiksi.

Kellarikerroksessa on kahden saunan osasto, jotka ovat vuokralaisten ja yhdistysten käytössä. Siellä on myös nuorille suunnattu monitoimitila, jota vielä parannellaan remontin avulla. Yksi entisistä luokkahuoneista on muuntautunut kyläkahvilaksi, ja esteettömyyden takaamiseksi rakennukseen tulee myös parhaillaan esteetön hissi.

Koko talon käyttöä palvelemaan on asennettu sähköisellä lukituksella varustetut sisäänkäynnit. Ovet yleisiin tiloihin on varustettu vastaavilla lukoilla, joita voidaan hallinnoida etänä. Juhlatilassa on myös pieni esiintymislava ja mahdollisuus jakaa tila kahteen osaan.

Perikunta ei lepää laakereillaan

Yhdistyksen tahti on hengästyttävä – ja talkoohenki esimerkillistä. Monessa kylässä Suomessa haaveillaan samanlaisesta yhteisöllisyydestä. Mikä saa ihmiset liikkeelle jatkossakin, miten talkoohenki saadaan tulevaisuudessakin säilymään?

Samalla tontilla, kuin yhdistyksen hallinnoima yhteisöllinen tila ”Pehulan puukoulu”, sijaitsee rakenteilla oleva uudenaikainen hirsikoulu. Pehulan päiväkotikoulu eli Ystävyyden talo otetaan käyttöön vuoden 2025 lopulla – sen tavoitteena on olla paikka, jossa lasten on hyvä kasvaa, kehittyä ja oppia. Tiloja kehitetään monikäyttöisiksi ja yhteisöllisiksi, joissa yhdistyvät lapsiperheiden palvelut ja koko kylän kohtaamistarpeet. Retkeläiset pääsivät kuulemaan myös Ystävyyden talon rakentamisen vaiheista, ja vaikuttava rakennus herätti ansaittua ihailua.

Kaiken kaikkiaan saimme kuulla poikkeuksellisen vaikuttavan tarinan yhteisöllisyydestä ja päättäväisyydestä. Keikyän Perikunnan toiminta huokuu aitoa talkoohenkeä – sellaista, joka herättää ihailua ja inspiroi ottamaan mallia. Harvassa ovat ne yhteisöt, joissa vuosikymmeniä vanha koulurakennus saa uuden elämän näin määrätietoisen ja sydämellä tehdyn työn tuloksena. Tässä porukassa ei jäädä haaveilemaan – täällä tartutaan toimeen.

Pehulan puukoulun seiniä on koristeltu kuvilla kylästä sekä yhdistyksen kunnostamasta riippusillasta. Upea älykäs valaisin- ja kattoratkaisu oli pääpuuhamies Hannu Torpon idea- ja sitä lähdettiin innolla yhdistyksen kesken toteuttamaan.

Keikyän riippusillan toinen sisäänkäynti, vieressä on kesäisin jäätelökioski

Upeita yksityiskohtia hirsirunkoisessa puukoulussa. Retki alkoi kahvipöydän äärellä, jossa pääsimme kuulemaan yhdistyksen tarinan ja kylätalon matkan tähän päivään.

Myös ulkovuoraus alkaa olla hyvässä kunnossa. Hannu Torpon takana olevaan nurkkaukseen on Pehulan puukouluun rakenteilla esteetön hissi, joka parantaa rakennuksen saavutettavuutta merkittävästi.

Riippusilta, jonka kohtalo oli vaakalaudalla, mutta kylälaisten sinnikkyys pelasti sen. Keikyän Perikunta näki sillassa tulevaisuuden, ei menneisyyttä.

(Lähteet; Torpo, H. 2025. henkilökohtainen tiedonanto. Yksityiskohtia hiottu vielä matkaraportointiin alueviestin julkaisuista: <https://alueviesti.fi/2022/01/21/tyon-alla-toinen-jattilainen-pehulan-puukoulun-kunnostus-etenee-talkoovoimin/> sekä <https://alueviesti.fi/2022/08/20/se-tehdaan-mita-voidaan-pehulan-puukoulun-kunnostus-edennyt-mallikkaasti-mutta-mita-seuraavaksi/>)

Lopuksi

Retkipäivän anti oli monipuolinen ja herätti vilkasta keskustelua kylätalojen mahdollisuuksista myös Satakunnassa. Retki tarjosi paitsi inspiraatiota, myös vertaistukea ja käytännön esimerkkejä siitä, miten tiloja voidaan kehittää elinvoimaisiksi yhteisökeskuksiksi. Matkan aikana nousi esiin oivaltavia ratkaisuja niin esteettömyyteen, energiatehokkuuteen kuin tapahtumatoimintaan liittyen.

Keskusteluissa korostui se, miten tärkeää on nähdä kylätalo enemmän mahdollisuutena kuin kulueränä – tilana, jossa syntyy yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja paikallista kulttuuria. Kohteet ja kyläläiset toivat esiin tapoja lisätä käyttöastetta ja monipuolistaa toimintaa pienin mutta vaikuttavin keinoin.

Kylätalot käyttöön -hankkeen tavoitteena on nostaa satakuntalaisten yhteisöllisten tilojen käyttöä ja kehittää uusia toimintamalleja. Retken myötä tavoite konkretisoitui uusina ajatuksina, yhteyksinä ja ennen kaikkea motivaationa viedä omaa kylätaloa eteenpäin – yhdessä tehden.

Linja-autossa oli tunnelmaa!